

**החלטת ועדת האתיקה
בעניין קובלנה של השר שלום שמחון נגד חבר הכנסת יואל חסון
מיום י' בכסלו התשע"ב - 6 בדצמבר 2011**

הקובלנה

1. חה"כ שלום שמחון, שר התעשייה, המסחר והתעסוקה, הגיש לוועדת האתיקה קובלנה נגד חה"כ יואל חסון, בשל ישיבת ועדה שניהל חה"כ חסון ביום 20.7.2011 בתפקידו כיו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה (תפקיד שבינתיים סיים לכהן בו), ישיבה שאותה, כך נטען, ניהל חה"כ חסון בהיותו בניגוד עניינים ומתוך שיקולים זרים.

בישיבת הוועדה האמורה הוחלט לבקש ממבקר המדינה להכין חוות דעת בעניינים שונים הנוגעים לשירותים הוטרינריים, בין היתר ביחס לתקופה שבה כיהן השר שמחון כשר החקלאות.

בקובלנה מעלה השר שמחון מספר טענות נגד חה"כ חסון:

א. **אי זימון הגורמים הרלבנטיים**: בישיבת הוועדה, שבה היה חה"כ חסון חבר הוועדה היחיד הנוכח, ולכן גם היחיד שהצביע, הוחלט כי מבקר המדינה יבדוק בין היתר את הנסיבות שהובילו להקמת "ועדת זילר" שהוקמה על ידי השר שמחון בתפקידו כשר החקלאות, ואולם השר שמחון לא הוזמן לדיון ולא ניתנה לו הזדמנות להסביר את שיקוליו. בנוסף, במהלך הישיבה "הושמעה ביקורת בוטה ובלתי מקובלת על עבודת הוועדה ועל העומד בראשה כב' השופט (בדימוס) זילר, מפי גורמים שונים שראו עצמם נפגעים מדוח הוועדה, אך גם יו"ר הוועדה, השופט זילר, לא הוזמן לדיון בוועדה ולכן לא ניתנה לו הזדמנות להתייחס לטענות".

ב. **ניגוד עניינים בניהול הישיבה**: חה"כ חסון ניהל את הישיבה כשהוא נגוע בניגוד עניינים חמור, שכן, כפי שהודיע בתחילת הישיבה, יש לו "קשר משפחתי מדרגה ראשונה לעובד השירותים הוטרינריים ד"ר שמעון פרק, אשר רואה עצמו נפגע מדוח זילר, ואשר אף נכח בדיון והשמיע טענות אישיות קשות בעניין הדוח ובעניין אי זכייתו במכרז שהתנהל לאחרונה בשירותים הוטרינריים."

ג. **קיום הדיון בסמוך לסיום כהונת יו"ר הוועדה**: ועדת זילר הוקמה, באישור הממשלה, לפני 3 שנים, והדוח שלה הוגש לפני למעלה משנה. "ביום 18.4.2010 אישרה הממשלה את הודעת שר החקלאות כי החליט לאמץ את מסקנות הוועדה, וכיום הממשלה מצויה בעיצומם של הליכים לתיקון הליקויים הקשים שנסקרו בדוח. מכל הנסיבות המתוארות לא היה מקום לקבל היום, 3 שנים לאחר שמונתה ולמעלה משנה לאחר שהגישה המלצות, החלטה לבדוק

את נסיבות המינוי של הוועדה, אלא יש לאפשר למשרד החקלאות להמשיך ולפעול לשיקום השירותים הוטרינריים. לדיון והחלטה אין כל הסבר ענייני, והמסקנה היחידה היא כי חה"כ חסון טיפל בנושא בעקבות פניות שקיבל מקרוב משפחתו, ומיהר לקיים את הדיון ימים ספורים לפני שסיים את תפקידו כיו"ר הוועדה.

התגובה לקובלנה

2. חה"כ חסון הגיש לוועדה מסמך תגובה מפורט וכן הופיע בפניה, ודחה את כל הטענות שהועלו נגדו בקובלנה:

א. היוזמה לקיום הדיון: הדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה התקיים "לאחר שהתקבלו פניות רבות מגורמים שונים ומגוונים באשר למצבם העגום של השירותים הוטרינריים שעומדים בפני קריסה." חה"כ חסון ציין כי קדמו לדיון פגישות בנושא זה עם שרת החקלאות ומנכ"ל משרדה שתכליתן היתה בירור התלונות שקיבל, אך "צצו הרבה דברים בעייתיים" שחייבו לדעתו קיום דיון בוועדה בנושא. לדברי חה"כ חסון, היוזמה לקיום הדיון לא באה מקרוב משפחתו אלא מבכיר לשעבר בשירותים הוטרינריים.

ב. זימון הגורמים הרלבנטיים: הדיון עסק במצבם של השירותים הוטרינריים היום, והוזמנו אליו נושאי התפקידים הרלבנטיים - שרת החקלאות ומנכ"ל משרדה, שאכן השתתפו בישיבה. לאור העובדה שהדיון לא עסק במישרין בוועדת זילר ובעומד בראשה, לא היה צריך להזמין את השופט זילר או את השר שמחון שאינו מכהן עוד כשר החקלאות. בנוסף, הדיון היה פתוח ונושאו פורסם מראש, כך שכל אדם בעל זיקה היה יכול לקחת בו חלק. חה"כ חסון הוסיף כי למיטב ידיעתו, השר שמחון ידע מראש על עצם קיום הדיון.

ג. מועד הדיון: הדיון היה אמור להתקיים מספר חודשים קודם לכן אך נדחה לפי בקשת שרת החקלאות שביקשה ללמוד את הנושא ולקדם תהליכים במשרדה. בנוסף מסר חה"כ חסון כי במועד קיום הדיון ידע שתתקיים רוטציה בראשות הוועדה, אך טרם ידע את המועד המדויק של סיום כהונתו כיו"ר הוועדה, ולכן הטענה שלפיה כינס את הוועדה במהירות לפני סיום כהונתו אינה נכונה.

ד. קיום ישיבת ועדה כשהיו"ר הוא חבר הוועדה היחיד הנוכח: כל חברי הוועדה זומנו לישיבה, ולמרבה הצער ישיבות רבות מתנהלות כך בוועדות הכנסת. חברי הכנסת, וכן השר שמחון, יכלו לבקש רביזיה על החלטת הוועדה אך לא עשו כן במועד.

ה. היעדר ניגוד עניינים בניהול הישיבה: לדברי חה"כ חסון הוא לא יזם את הדיון בשל עניין אישי. חה"כ חסון הוסיף כי "למעלה מן הצורך" הודיע על הקשר המשפחתי שלו עם ד"ר

פרק, אך אין לו נגיעה אישית לנושא השירותים הוטרינריים או רווח אישי מההחלטה בנושא. "גם קרוב משפחתי לא נהנה באופן ישיר ולא יהנה באופן ישיר מהחלטת הוועדה". חה"כ חסון הוסיף כי אין בהחלטה סיוע לקרוב משפחתו, כי אין לדעת מה יהיו מסקנותיו של מבקר המדינה. עוד ציין חה"כ חסון, "אני סבור כי פעלתי בנושא רגיש זה כפי שמתחייב מתוקף תפקידי, בהתאם לכללי האתיקה, בתום לב ובשקיפות מוחלטת."

ו. **היעדר ייעוץ משפטי בישיבה**: חה"כ חסון טען כי היעדרות יועץ משפטי מהדיון הביאה לכך שהוא לא קיבל כל התראה על כך שהדיון עלול להיות בעייתי. לדבריו, "אין כל ספק כי מקום בו היועץ המשפטי היה נוכח בישיבה ומתריע על בעיה משפטית בכל הקשור להחלטה האמורה, אזי הדיון היה נעצר ולא היתה מתקיימת הצבעה ומתקבלת החלטה עד לבירור הסוגיה."

ז. **חשש מתקדים לגבי עבודת יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה**: "קבלת הקובלנה עשויה לעודד שרים, אשר מטבע הדברים עבודתם מבוקרת על ידי ועדות הכנסת השונות, להלך אימים על יושבי ראש הוועדות וחברי הוועדות בהגשת קובלנות, במקום לנקוט באמצעים הפרלמנטריים המקובלים."

חוות דעת קודמת של היועץ המשפטי לכנסת בנוגע לאותה ישיבת ועדה

3. ביום 28.8.2011, בתשובה לפנייתו של השר שלום שמחון אל היועץ המשפטי לכנסת, עו"ד איל ינון, בעניין תקינות ישיבת הוועדה לענייני ביקורת המדינה שבה עוסקת החלטה זו, כתב היועץ המשפטי לכנסת חוות דעת ובה קבע כי חלק מהחלטת הוועדה, זה הנוגע לשיקולים שהובילו להקמת ועדת זילר, בטל, וזאת מאחר שלא נכלל מראש בסדר היום, דבר שלא אפשר לגורמים הרלבנטיים הזדמנות להשמיע את עמדתם בנושא. היועץ המשפטי לכנסת לא התייחס בחוות דעתו לטענת ניגוד העניינים, אותה הותיר לשיקול דעתה של ועדת האתיקה.

החלטת ועדת האתיקה

4. ועדת האתיקה עיינה בקובלנה ובתגובה לה, שמעה את חה"כ חסון, ואף עיינה בפרוטוקול הרלבנטי של הדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה מיום 20.7.2011. בפני הוועדה אף עמדה חוות דעתו של היועץ המשפטי לכנסת מיום 28.8.2011, אשר עסקה, כאמור, בהיבטים בעיתיים אחרים הנוגעים לאותה ישיבת ועדה. מעיון בפרוטוקול ישיבת הוועדה לענייני ביקורת המדינה עולה כי ישיבת הוועדה, שארכה שעתיים, כללה האשמות חריפות וטענות רבות מצד המשתתפים נגד השר שמחון והשופט (בדימוס) זילר.

חה"כ יואל חסון אשר ניהל את הישיבה, היה גם חבר הוועדה היחיד שנכח בדיון. בישיבה השתתפו מוזמנים רבים, וביניהם ד"ר שמעון פרק, שנטל חלק פעיל בישיבת הוועדה, שלגביו אכן ציין חה"כ חסון בתחילת הישיבה כי הוא נשוי לבת דודתו.

5. לאור העובדה כי חה"כ חסון נתן בפתח הישיבה "גילוי נאות" בדבר קרבתו המשפחתית לסגן מנהל השירותים הוטרינריים, ד"ר שמעון פרק, ובהתחשב בכך שקרבתו המשפחתית של חה"כ חסון לד"ר פרק אינה בגדר קרבת משפחה קרובה כפי שזו מוגדרת בכללי האתיקה, ונוכח העובדה שהיועץ המשפטי לכנסת קבע בחוות דעתו כי החלק הבעייתי בהחלטת הוועדה ממילא בטל מאחר שלא נכלל בסדר היום, הרי שבנסיבות אלה, ולאחר שוועדת האתיקה השתכנעה שחה"כ חסון סבר בתום לב כי "הגילוי הנאות" בדבר קרבת המשפחה יש בו כדי לפתור את סוגיית ניגוד העניינים, הוועדה אינה מוצאת לנכון לקבוע כי נעשתה הפרה אתית על ידי חה"כ חסון.

עם זאת, הוועדה מוצאת לנכון להבהיר כי, ככלל, על חבר הכנסת להימנע מניהול דיון בעניין הנוגע לקרוב משפחתו, בוודאי בשעה שהוא חבר הכנסת היחיד המשתתף בדיון ומצביע על החלטת הוועדה. לכל הפחות עליו להיוועץ באופן יזום ובטרם הדיון עם גורמי הייעוץ המשפטי של הוועדה ולברר האם במקרה כגון זה די בגילוי נאות כדי לאפשר לו לנהל את הישיבה או שמא עליו להימנע מכך.

על חברי הכנסת להיות מודעים לחשיבות הרבה שמייחס הציבור לנראות של פעולתם כחברי הכנסת ולהשפעה שנובעת לפעילותם על אופן הציבור בכנסת ובחבריה. **בהקשר זה יש להדגיש כי "גילוי נאות" אין משמעותו רשיון לפעולה בניגוד עניינים והוא אינו יכול להוות "תרופה אוטומטית" לבעיות של ניגוד עניינים, אשר "דרך המלך" להתמודדות עימן היא ההימנעות מעיסוק בנושא המעמיד את חבר הכנסת בניגוד עניינים.**

אמת, פעמים רבות חברי הכנסת נקלעים למצבים מובנים של ניגודי עניינים, וזאת מעצם חברותם בכנסת, הדנה ומכריעה בנושאים הנוגעים לחייהם של כל אזרחי המדינה. יתירה מזאת, לעתים חברי הכנסת אף פועלים באופן לגיטימי לקידום נושאים הקשורים למגזרים אליהם הם משתייכים, וכללי האתיקה מאפשרים זאת במפורש. אך דווקא בשל כך, על חברי הכנסת, ובעיקר על יושבי ראש ועדות הכנסת, להקפיד הקפדה יתירה על מניעת ניגודי העניינים שמעבר לכך, לרבות להימנע מעיסוק, בוודאי מעיסוק דומיננטי ומכריע, בנושא שבו לקרוב משפחתם יש עניין אישי ממשי.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.